

Література

1. Бундзник Т.П. Використання мультимедійного проектора та інтерактивної дошки на уроках географії / Т.П. Бундзник // Географія. – 2009. – Лютий (14) – С. 6-9.
2. Ісаєва Г., Лиса Л. Застосування комп'ютерних технологій на уроках географії / Г. Ісаєва, Л. Лиса // Географія та основи економіки в школі. – 2008. – № 10. – С. 4.
3. Корнеєв В. Комп'ютер і географія / В. Корнеєв // Освіта. – 2003. – № 12. – С. 10-11.
4. Морзе Н.В. Як навчати вчителів, щоб комп'ютерні технології перестали бути дивом на уроці? / Н.В. Морзе // Післядипломна освіта в Україні. – 2005. – № 2. – С. 25.

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

*С.Г. Кобернік, К.В. Овчарук
Київ, Україна*

Оволодіння учнями загальноосвітніх навчальних закладів ґрунтовними географічними знаннями, необхідними вміннями й навичками виступає однією з найважливіших проблем сьогодення, розв'язання якої неможливе без удосконалення педагогічних технологій, зокрема методів та форм навчання. Серед них вирізняється ігрова діяльність, яка для школяра є нагальною потребою, а для педагога – шляхом реалізації різнопланових завдань у навчально-виховному процесі.

Об'єктом нашого дослідження є навчальний процес з географії в основній школі. Предметом – особливості використання дидактичних ігор на уроках географії в 6-8 класах. Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити результативність використання дидактичних ігор на уроках фізичної географії. Основними завданнями було визначено: проаналізувати стан досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі; розкрити особливості використання дидактичних ігор на уроках географії в основній школі; розробити та апробувати сценарії дидактичних ігор; скласти методичні рекомендації щодо ефективного використання дидактичних ігор з географії в основній школі.

Зарубіжні та українські вчені у своїх наукових працях стверджують, що дидактичні ігри мають великий вплив на рівень розвитку засвоєння географічного матеріалу, підвищують навчальні досягнення учнів і сприяють активізації пізнавального інтересу до предмету. Дидактичні ігри можливо використовувати на різних етапах засвоєння знань, формування певних умінь і навичок, а також для узагальнення, систематизації, повторення і контролю знань. Гра дозволяє залучити до активної пізнавальної діяльності майже всіх учнів класу. Навчальна гра допомагає вчителю донести до учнів складний і важкий для сприйняття матеріал у доступній формі. У дидактичній грі майже завжди присутній елемент змагання (хто швидше дасть правильну відповідь, хто більше знає, хто може краще пояснити), а це означає, що в учнів на уроці має посилюватися увага, сила волі, наполегливість.

Дидактична гра багатоаспектна, вона розвиває, виховує, розважає, соціалізує. Але найголовніше її завдання – навчання. З часу свого виникнення гра постає основною формою відтворення реальних життєвих ситуацій, сприяє виробленню необхідних людських рис, навичок, звичок, розвитку здібностей [4]. Інтерактивні форми навчання, зокрема дидактичні ігри найбільше розвивають і формують творчі здібності школярів, їхню здатність до самостійної роботи, закладають навички роботи з різними інформаційними джерелами, привчають до групової діяльності і, що є дуже важливим, збуджують інтерес до поглибленого вивчення географії, розуміння її сучасних проблем і шляхів їх розв'язання [2].

Використання ігор у навчанні географії вирішує багато завдань. Вони розвивають пізнавальний інтерес до предмету, активізують навчальну діяльність учнів на уроці, сприяють становленню творчої особистості учня. Дидактична гра має значні можливості для взаємонавчання, так як передбачає групові форми роботи. Інтелектуально розвинутіші діти займають положення лідерів, навчаючи інших в командній грі. Можливість обміну думками, обговорення проблем, задоволення потреби підлітків у спілкуванні.

Як ігровий метод навчання дидактична гра постає у двох різновидах: власне дидактична гра – яка ґрунтується на автодидактизмі (самонавчанні) і самоорганізації учнів та гра-заняття (гра-вправа), де провідна роль належить учителю, який є її організатором. У дидактичній грі як формі навчання взаємодіють навчальна (пізнавальна) та ігрова (цікава) сторони. Відповідно до цього вчитель бере участь у грі й одночасно навчає дітей, а діти, граючись, навчаються. Здатність дидактичної гри навчати і розвивати дитину через ігровий задум, дії і правила Н. Усова визначає як автодидактизм [3].

Включення в структуру уроку географії ігрових елементів може бути використано для зняття втоми і розвитку особистісної свободи і розкритості школярів, особливо слабких та невпевнених у собі. Спостереження при проведенні деяких ігор дає можливість виявити неформальну структуру класу, тип взаємовідносин між учнями, учнів із явними лідерськими якостями і аутсайдерів. Добре продумані дидактичні ігри можуть бути використані для покращення взаємовідносин всередині колективу, розвитку дружби та взаємодопомоги в класі. Вони розвивають в учнів вміння приймати рішення, брати відповідальність на себе, почуття співпереживання та взаємодопомоги.

Отже, дидактична гра – це вид діяльності, залучившись до якої, учні навчаються. Поєднання навчальної спрямованості та ігрової форми дозволяє стимулювати невимушене оволодіння конкретним навчальним матеріалом з географії [1].

На основі аналізу фахових інформаційних джерел нами виокремлено такі психолого-педагогічні умови успішного використання дидактичних ігор у навчальному процесі з географії у 6-8 класах, як: наявність чітко сформульованої мети організації ігрової діяльності, яка має особистісне значення і забезпечує позитивну мотивацію учнів у процесі навчання; регулярність використання різних форм ігрової діяльності; комплексне застосування різноманітних дидактичних ігор на уроках географії.

Протягом останніх 25 років спостерігається постійне підвищення інтересу вчителів географії до ігрових форм навчання, яке прослідковується у зростанні кількості відповідних публікацій у фахових методичних виданнях. При цьому можна виявити певні тенденції. Так, в 1980-х роках частіше використовуються настільні ігри на зразок кросвордів, ребусів, лото, ігрових кубиків, пошти. В той же час з'являється опис ігор-змагань і рольових ігор, але більшість із них пропонується для учнів 6-7 класів, є досить однотипними й мають нечітко прописані правила. В 1990-ті роки помітно збільшується кількість публікацій з описом ігор творчого змісту – змагань і рольових ігор, при чому їхні форми стають більш різноманітними. Зокрема пропонуються такі ігри-змагання, як: «Що? Де? Коли?», «Щасливий випадок», «Зірковий час», «Геобізнес», «Геошанс», «Слідами Робінзона», «Морський бій», «Роза вітрів», «Острів скарбів»; рольові ігри: «Юний менеджер», «Географічний ярмарок», прес-конференція тощо. Практично всі розробки мають чітко сформульовані правила, їх легко використовувати у педагогічній практиці, або за необхідністю, адаптувати до будь-якої теми з географії.

На базі загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва і школи № 1 м. Немирова, нами було проведено анкетування вчителів географії та учнів 6-8 класів. Опитування показало, що до використання дидактичних ігор на уроках учителі ставляться по-різному: одні застосовують їх дуже активно, вважаючи їх результативними, інші перевагу надають класичним формам навчального процесу, без ігрової діяльності. Але учні, навпаки, проявляють жвавий інтерес й дуже полюблять ігри на уроках географії

Отже, дидактична гра – це індивідуальна, групова і колективна навчальна діяльність учнів, що включає в себе елемент суперництва та самодіяльність у засвоєнні знань, умінь і навичок з географії й виступає дієвим засобом набуття досвіду пізнавальної діяльності та спілкування в процесі навчання. Саме дидактичні ігри на уроках географії підвищують ефективність засвоєння навчального матеріалу, урізноманітнюють навчальну діяльність, привносять у неї елемент цікавості. Тому систематичне використання дидактичних ігор на уроках географії в основній школі позитивно впливає на підвищення якості навчальних досягнень учнів та розвиток особистості.

Література

1. Воробйова Р. Географічне виховання учнів у процесі спільної ігрової діяльності / Р. Воробйова // Географія та основи економіки в школі, 2005. – № 5. – С. 21.
2. Кобернік С.Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія / С.Г. Кобернік – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – С. 217-243.
3. Усова Н. Такі різні ігри / Н. Усова // Географія та основи економіки в школі, 2003. – № 6. – С.23.
4. Фаріон Л. Навчальна ігрова діяльність на уроках географії / Л. Фаріон // Географія та основи економіки в школі, 2011. – №7-8. – С.16.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ШКОЛЯРІВ

*О.В. Ковadlo
Полтава, Україна*

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили орієнтацію в галузі освіти. Нова освітня філософія визначила головну стратегію педагогічної діяльності: спрямування навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей дитини. Закономірно, що вимоги до професійної підготовки педагога постійно зростають, підвищується потреба у вчителях, здатних оптимально поєднувати інтелектуальний і моральний розвиток дитини, формувати особистість, що спроможна до адекватної самооцінки, свідомого саморозвитку в контексті економічних і соціальних викликів суспільства.

Одним із найвагоміших комплексних умінь учителя щодо поєднання дидактичних, виховних і розвивальних цілей навчання бачиться вміння оцінювати навчальні досягнення школярів, яке, на нашу думку, передбачає розвиток професійних якостей майбутнього педагога у таких напрямках:

- здатність проаналізувати досягнення дитини відповідно до навчальних стандартів;
- здатність проаналізувати досягнення дитини відповідно до індивідуальної ситуації її навчання, виховання та розвитку;
- здатність узгодити отримані навчальні результати з критеріями оцінювання, адекватно